

Aldo Leopold

Sand Countyn almanakka ja
luonnoksia sieltä täältä

Suomentanut Tapani Kilpeläinen

Tämä on näyte kirjasta.
Osta kokonainen teos
osoitteesta netn.fi.

niin & näin

Tampere 2017

ENGLANNINKIELINEN ALKUTEOS

A Sand County Almanac and Sketches Here and There

© 1949 by Oxford University Press, Inc

SUOMENNOS

© Tapani Kilpeläinen ja Eurooppalaisen filosofian seura ry

ISBN-NUMERO

978-952-7189-18-4

KANSI

Pauliina Nykänen

TAITTO

Susanna Laurola

PAINOTYÖ

Tallinnan kirjapaino-osakeyhtiö,

Tallinna 2017

KUSTANTAJA

Eurooppalaisen filosofian seura ry

FILI
FINNISH LITERATURE EXCHANGE

FILI – Suomen kirjallisuuden tiedotuskeskus
on tukenut tämän kirjan kääntämistä

TAMMIKUU

TAMMIKUUN SUOJASÄÄ

Joka vuosi keskitalven lumimyrskyjen jälkeen saapuu jonakin yönä suojasää, jolloin vesitipat helkkyvät maata vasten. Se tuo muassaan outoa myllerrystä, ei vain yötä nukkuville olennoille vaan myös eräille niistä, jotka ovat nukkuneet koko talven ajan. Syvällä pesässään talviunta nukkunut haisunäätä suoristautuu kerältä ja lähtee kuljeskelemaan märkään maailmaan mahaansa lumessa raahaten. Hänen jälkensä ovat yksi ensimmäisistä ajoitettavista tapahtumista siinä alun ja päättymisen kierrossa, jota me kutsumme vuodeksi.

Todennäköisesti jäljistä voi päätellä muina vuodenaikoina epätavallista välinpitämättömyyttä arkisia asioita kohtaan; ne kulkevat suoraan pitkin murtomaata aivan kuin niiden tekijä olisi kiinnittänyt vankkurinsa tähteen ja pudottanut ohjaket. Seuraan uteliaana, pystynkö päättelemään hänen mielentilansa ja ruokahalunsa – ja päämääränsä, jos hänellä sellainen on.

* * *

Alkuvuoden kuukausina tammikuusta aina kesäkuuhun saakka häiriöiden määrä kasvaa geometrisesti. Tammikuussa voi seurata haisunäädän jälkiä tai etsiä rengastettuja tiaisia tai katsoa, mitä nuoria mäntyjä peurat ovat maistelleet tai mitä piisamin asuntoja minkit ovat kaivelleet. Muita toimiaan ihminen vilkaisee vain satunnaisen lempeästi. Tammikuussa havainnointi voi olla melkein yhtä yksinkertaista ja rauhallista kuin lumi ja melkein yhtä jatkuvaa kuin kylmä. On aikaa katsoa, kuka on tehnyt mitäkin, mutta myös arvella miksi.

* * *

Lähestymistäni hämmentyvä amerikanpeltomyyrä syöksyy haisunäädän jälkien poikki ja kosteus vaimentaa hänen askeleensa. Mitä hän tekee maan päällä päivänvalossa? Ehkä suojasää suretttaa häntä. Hänen vanuneen, lumen alle jääneen ruohon läpi työllä ja vaivalla pureskelemansa salaisten tunnelien sokkelo ei nyt enää olekaan tunnelien sarja vaan pelkkiä polkuja kaikkien nähtävillä ja kaikkien pilkan kohteena. Suojsään aiheuttanut aurinko toden totta pilkkaa myyrien talousjärjestelmän peruslähtökohtia!

Peltomyyrä on kunnan kansalainen, joka tietää, että ruoho kasvaa, jotta peltomyyrät voisivat tallettaa sen maanalaisiksi heinäsuoviksi, ja että lunta sataa, jotta peltomyyrät voisivat rakentaa tunneleita suovalta suovalle; tarjonta, kysyntä ja kuljetus on kaikki järjestetty siististi. Peltomyyrälle lumi merkitsee vapautta tarpeista ja pelosta.

* * *

Piekana liitelee edessä olevan niityn yli. Hän pysähtyy, leijailee kuin kuningaskalastaja ja syöksyy marskimaata kohti kuin sulkaheitteinen pommi. Hän ei nouse takaisin ilmaan, joten olen varma, että hän on saanut kiinni jonkun huolestuneen peltomyyränsinöörin, jota nyt syö; peltomyyrä kun ei jaksanut odottaa yötä päästäkseen katsomaan hyvin järjestetylle maailmalleen koituneita vahinkoja.

Piekanalla ei ole näkemystä siitä, miksi ruoho kasvaa, mutta hän tietää hyvin, miksi lumi sulaa: jotta piekanat voisivat taas metsästää peltomyyriä. Hän on palannut Arktikselta suojsään toivos-
sa, sillä hänelle suojsää merkitsee vapautta tarpeista ja pelosta.

* * *

Haisunäädän jäljet kulkevat metsään ja yli aukion, missä kaniinit ovat tampanneet lumen ja täplittäneet sen pinkihtävällä virtsalla. Suojsää on käynyt kalliiksi vasta esiin nousseiden tamentaimien kuorettomiksi kalutuille varsille. Kaninkarvatupot

kertovat lemmekkäiden koiraiden vuoden ensimmäisistä taisteluista. Kauempaa löydän verisen kohdan, jota ympäröi pöllön siipien laaja kaari. Sille kaniinille suojasää toi vapauden tarpeista, mutta pelosta luopuminen olikin holtitonta. Pöllö muistutti hänelle, ettei keväisistä ajatuksista ole korvaamaan varovaisuutta.

* * *

Haisunäädän jäljet jatkuvat eteenpäin osoittamatta kiinnostusta mahdolliseen ruokaan ja piittaamatta lähimmäisten mekastuksesta tai rangaistuksista. Mitä hänellä mahtaa olla mielessään? Miksi hän nousi vuoteesta? Onkohan tällä raskasta keskivartaloon loskassa raahaavalla pyylevällä veikolla romanttiset tarkoitusperät? Lopulta jäljet kulkevat ajopuukasaan eivätkä tule sieltä ulos. Kuulen puutavaran seasta tippuvan veden helähtelyä, ja luulenpa haisunäädänkin kuulevan sen. Käännyn kohti kotia, mietteissäni.

HELMIKUU

HYVÄ TAMMI

Siinä, ettei omista maatilaa, piilee kaksi hengellistä vaaraa. Yksi vaara on oletus, että aamiainen tulee ruokakaupasta, ja toinen, että lämpö tulee tulisijasta.

Ensimmäisen vaaran välttääkseen pitäisi istuttaa puutarha, mielellään sellaiseen paikkaan, jossa ei ole ruokakauppiasta sekoittamassa asioita.

Toisen välttääkseen pitäisi asettaa hyvä tammipäre tukirau-doille, mielellään jonnekin, missä ei ole tulisijaa, ja antaa sen lämmittää sääriä samalla kun helmikuun lumimyrsky ravistelee puita ulkona. Jos on kaatanut, sahanut, raahannut ja kasan-nut oman hyvän tammensa ja antanut mielensä työskennellä hetken, muistaa paljon siitä, mistä lämpö tulee, ja paljon sellai-sia yksityiskohtia, joita eivät tunne ne, jotka viettävät viikonlo-put kaupungissa hajareisin patterin päällä.

* * *

Se nimenomainen tammi, joka nyt hehkuu tukirautojen päällä takassa, kasvoi vanhan siirtolaistien penkalla siinä, missä tie ylittää hiekkakummun. Mittasin kannon kaadettuani puun, ja sen läpimitta oli 30 tuumaa. Siinä näkyy 80 vuosirengasta, joten tai-men on täytyntä kasvattaa ensimmäinen vuosirenkaansa vuonna 1865, sisällissodan lopussa. Nykyisten tamentaimien historiasta tiedän kuitenkin, ettei yksikään tammi kasva kaniinien ulottu-mattomiin, ennen kuin sen kuori on syöty kymmenen vuoden ajan tai kauemminkin ja se on versonut uudelleen seuraavana kesänä. On tosiaan liiankin selvää, että jokainen hengissä selvinnyt tammi on joko kaniinien piittaamattomuuden tai kaniinien

vähyyden tulosta. Jonain päivänä joku kärsivällinen kasvitieteilijä piirtää tammien synnyinvuosista taajuuskäyrän ja osoittaa, että käyrässä on kumpu joka kymmenes vuosi, ja jokaisen kummun aiheuttaa kaniinien kymmenvuotisen kiertokulun pohjapiste. (Alituisen lajienvälisen ja lajinsisäisen taistelun ansiosta fauna ja flora saavuttavat yhteisen kuolemattomuuden.)

On siis todennäköistä, että kun tammeeni alkoi kasvaa vuosirenkaita 60-luvun puolivälissä, kaniineja oli hyvin vähän, mutta terho, josta sukeutui tammeeni, putosi edellisellä vuosikymmenellä, kun katetut vaunut kulkivat yhä tietäni pitkin suureen luoteeseen. Kuluttava siirtolaisliikenne on ehkä paljastanut tientörmän, minkä ansiosta tämä nimenomainen terho saattoi levittää ensimmäiset lehtensä aurinkoon. Vain yksi terho tuhannesta kasvoi koskaan riittävän suureksi taistelemaan kaniineja vastaan; muut hukkuivat preerian mereen jo syntyessään.

Lämmittää ajatella, ettei tämä terho hukunut vaan eli ja keräsi kahdeksankymmentä vuotta kesäkuun aurinkoa. Kirveeni ja sahani vapauttavat nyt juuri tämän auringonvalon lämmittämään mökkiäni ja henkeäni läpi lumimyrskyn kahdeksankymmenen tuulenpuuskan. Ja jokaisen puuskan myötä savupiippuni kiehkura todistaa, jos asia nyt jotakuta ylipäänsä kiinnostaa, ettei aurinko paistanut turhaan.

Koirani ei piittaa, mistä lämpö tulee, mutta hän tahtoo kiihkeästi lämpöä, ja pian. Hän toden totta pitää kykyäni saada aikaan lämpöä taianomaisena, sillä kun nousen kylmässä pimeydessä ennen aamunkoittoa ja polvistun vapisten takan ääreen tekemään tulta, hän työntyy vaisusti minun ja tuhkalle laske-mieni syttöpuiden väliin, ja pystyn sytyttämään ne vain työntämällä tulitikun hänen vatsansa ali. Kaipa juuri sellainen usko siirtää vuoria².

Tämän nimenomaisen tammien kasvusta teki lopun salamanisku. Eräänä heinäkuuisena yönä me kaikki heräsimme jyrisevään rysähdykseen; tajusimme, että salaman oli täytynyt iskeä lähelle, mutta koska se ei ollut iskenyt meihin, jatkoimme uniamme. Ihminen mittaa kaikkea itsellään, ja se pätee erityisesti salamaan.

Seuraavana aamuna, kun patikoimme hiekkamäen yli iloiten punahattujen ja preeria-apiloiden kanssa niiden vasta tahtuneesta noususta valtaistuimelle sateen myötä, huomasimme suuren palan puunkuorta, joka oli vasta irronnut tien vieressä kasvavan tammen rungosta. Rungossa oli pitkä spiraalinmuotoinen arpi kuoretonta mantoa. Se oli jalan levyinen, eikä aurinko ollut vielä kellastanut sitä. Seuraavana päivänä lehdet olivat lakastuneet, mistä tiesimme, että salama oli lahjoittanut meille kolme syltä polttopuuta.

Surimme vanhan puun menettämistä mutta tiesimme, että tusina sen jälkeläistä seisoi suorina ja tukevinä hiekalla ja oli jo ottanut sen tehtävän puun tuottajana.

Annoimme kuolleen veteraanin kuivua vuoden ajan aurin-gossa, jota se ei enää pystynyt hyödyntämään, ja sitten, eräänä kirpeänä talvipäivänä, asetimme vasta teroitettun sahan sen kuin linnoitettua tyveä vasten. Tuoksuvia pieniä historian lastuja len-teli sahausurasta, ja niitä kasaantui lumeen polvistuneiden sahaajien eteen. Vaistosimme, että nämä kaksi sahajauhokasaa olivat enemmän kuin puuta: että ne olivat vuosisadan kokonais-valtainen poikkileikkaus; että sahamme puri tiensä veto vedolta, vuosikymmen vuosikymmeneltä samankeskisiin vuosirenkaisiin, joihin oli kirjoitettu hyvän tammen koko elinajan kronologia.

* * *

Muutamaan omistajuutemme vuoteen tarvittiin ainoastaan kymmenkunta sahanvetoa. Noina vuosina olimme oppineet rakastamaan ja vaalimaan tätä maatilaa. Äkkiä aloimme sahata edeltäjämme, salaviinanpolttajan, vuosia. Hän oli vihannut tätä farmia, nylkenyt sen jäännösravinteista, polttanut sen maatalon, viskannut tilan takaisin piirikunnan niskoille (ja jättänyt kaupan päälle veronsa maksamatta) ja kadonnut sitten suuren laman maattomien nimettömään joukkoon. Silti tammi oli antanut hänelle hyvää puuta; hänen sahanpurunsa oli yhtä tuoksuvaa, yhtä tervettä ja yhtä vaaleanpunaista kuin meidänkin. Tammi ei katso luonnetta.

niin & näin -kirjoissa ilmestynyt

1. MIKKO LAHTINEN (toim.), *Henkinen itsenäisyys*
2. MARTIN HEIDEGGER, *Silleen jättäminen*
3. RALPH WALDO EMERSON, *Luonto*
4. PEKKA PASSINMÄKI, *Kaupunki ja ihmisen kodittomuus – Filosofinen analyysi rakentamisesta ja arkkitehtuurista*
5. QUENTIN SKINNER, *Kolmas vapauden käsite*
6. PERTTI AHONEN, *Vireällä mielellä – Ymmärtämisen ja eettisyyden mielialat*
7. JULIEN OFFRAY DE LA METTRIE, *Ihmiskone*
8. T. P. USCHANOV, *Wittgenstein in Finland – A Bibliography 1928–2002*
9. MIKA HANNULA, JUHA SUORANTA & TERE VADÉN, *Otsikko uusiksi – Taiteellisen tutkimuksen suuntaviivat*
10. TOMMI WALLENIUS, *Filosofian toinen – Levinas ja juutalaisuus*
11. DANIEL JUSLENIUS, *Suomen onnettomuus – De Miseriis Fennorum*
12. MICHEL ONFRAY, *Kapinallisen politiikka – Tutkielma vastarinnasta ja taipumattomuudesta*
13. J. J. F. PERANDER, *Yhteiskunta uutena aikana & muita kirjoituksia*
14. JUSSI BACKMAN, *Omaisuus ja elämä – Heidegger ja Aristoteles kreikkalaisen ontologian rajalla*
15. NICCOLÒ MACHIAVELLI, *Castruccio Castracanın elämä*
16. JUKKA PAASTELA (toim.), *Terrorismi – Ilmiön tausta ja aikalaisanalyysyjä*
17. LAURI MEHTONEN, *Moderniteetin jäljillä – Tekstejä aistisuudesta, tiedosta ja sivistyksestä*
18. ARTHUR SCHOPENHAUER, *Taito olla ja pysyä oikeassa – Eristinen dialektiikka*
19. JUHA DRUFVA, *Unohdettuja ajatuksia etsimässä*
20. JUHA VARTO & HAKIM ATTAR, *Syvä laulu*
21. JUSSI BACKMAN & MIIKA LUOTO (toim.), *Heidegger – Ajattelun aiheita*
22. KARI VÄYRYNEN, *Ympäristöfilosofian historia – Maaäitimyytistä Marxiin*
23. TERE VADÉN, *Karhun nimi – Kuusi luentoa luonnosta*
24. GUY HAARSCHER, *Tunnustuksettomuus*
25. JOSÉ ORTEGA Y GASSET, *Ajatuksia tekniikasta*
26. TAPANI KILPELÄINEN (toim.), *Kääntökirja – Kirjoituksia kääntämisen filosofiasta*
27. MARTIN HEIDEGGER, *Tekniikka ja käänne*

28. SIMONE WEIL, *Juurtuminen*
– *Alkusoitto ihmisvelvollisuuksien julistukselle*
29. MIKA HANNULA, *Suomalaisuudesta – Erään sukupolven tarina*
30. FRIEDRICH NIETZSCHE, *Tragedian synty*
31. EDMUND HUSSERL, *Geometrian alkuperä*
– *Johdanto Jacques Derrida*
32. WILLIAM JAMES, *Pragmatismi*
– *Uusi nimi eräille vanhoille ajattelutavoille*
33. TUUKKA TOMPERI & HANNU JUUSO (toim.), *Sokrates koulussa*
– *Itsenäisen ja yhteisöllisen ajattelun edistäminen opetuksessa*
34. JUHA VARTO, *Tanssi maailman kanssa – Yksittäisen ontologiaa*
35. GIORGIO COLLI, *Nietzschen jälkeen – Miten tullaan filosofiksi*
36. FJODOR DOSTOJEVSKI, *Talvisia merkintöjä kesän vaikutelmista*
37. MIGUEL DE UNAMUNO, *Traaginen elämäntunto*
38. JOYCE CAROL OATES, *Nyrkkeilystä*
39. MARTIN HEIDEGGER, *Esitelmiä ja kirjoituksia osa II*
40. E. M. CIORAN, *Hajoamisen käsikirja*
41. MARIE-FRANCE DANIEL, LOUISE LAFORTUNE,
RICHARD PALLASCIO & PIERRE SYKES,
Matildan ja Taavetin matemaattiset seikkailut
42. MARIE-FRANCE DANIEL, LOUISE LAFORTUNE,
RICHARD PALLASCIO & PIERRE SYKES,
Matildan ja Taavetin seikkailut tieteen maailmassa
43. OSCAR BRENIFIER, *Keskusteleva opetus*
44. MAUGHN GREGORY, *Filosofiaa lapsille ja nuorille*
45. MARIE-FRANCE DANIEL, LOUISE LAFORTUNE,
RICHARD PALLASCIO & PIERRE SYKES,
Filosofoidaan matematiikasta ja luonnontieteistä
46. JOHN DEWEY, *Taide kokemuksena*
47. PIERRE HADOT, *Mitä on antiikin filosofia?*
48. MARTIN HEIDEGGER, *Mitä on metafysiikka?*
49. ANN MARGARET SHARP, *Nukkesairaala*
50. ANN MARGARET SHARP & LAURANCE JOSEPH SPLITTER,
Kuka minä olen? – Nukkesairaalan opettajanopas
51. SAMI PIHLSTRÖM, *Elämän ongelma – Filosofian eettinen ydin*
52. NORMAND BAILLARGEON, *Älyllisen itsepuolustuksen pikakurssi*
53. BEATE BØRRESEN, BO MALMHETER & TUUKKA TOMPERI,
Ajatellaan yhdessä – Taitavan ajattelun työkirja
54. ROGER-POL DROIT, *Filosofoidaan lasten kanssa*
55. LEENA KURKI & TUUKKA TOMPERI, *Väittely opetusmenetelmänä*
– *Kriittisen ajattelun, argumentaation ja retoriikan taidot käytännössä*

56. LUDWIG WITTMENSTEIN, *Ajatusliikkeitä*
– *Päiväkirjat 1930–1932 & 1936–1937*
57. SIMO KYLLÖNEN, JUHANA LEMETTI, NIKO NOPONEN
& MARKKU OKSANEN (toim.), *Kiista yhteismaista*
– *Garrett Hardin ja selviytymisen politiikka*
58. HERBERT MARCUSE, *Taiteen ikuisuus*
59. HEINRICH HEINE, *Romantiikan koulu*
60. MATTHEW B. CRAWFORD, *Elämän korjaajat*
– *Kädentaitojen ja käytännöllisen ammattityön ylistys*
61. TAPANI KILPELÄINEN, *Itsemurhan filosofia*
62. JULIAN BAGGINI & PETER S. FOSL, *Etiikan pikkujättiläinen*
63. FRIEDRICH HÖLDERLIN, *Teokset*
64. MICHEL DE CERTEAU, *Arkipäivän kekseliäisyys 1 – Tekemisen tavat*
65. ANTTI SALMINEN & TERE VADÉN, *Energia ja kokemus*
– *Naftologinen essee*
66. MICHEL FOUCAULT, *Klinikan synty*
67. JULIAN BAGGINI & PETER S. FOSL, *Ajattelun pikkujättiläinen*
68. ERMANNO BENCIVENGA, *Olipa toisen kerran*
– *52 ajattelemisen arvoista satua*
69. VILLE LÄHDE, *Niukkuuden maailmassa*
70. MICHEL DE CERTEAU, LUCE GIARD & PIERRE MAYOL,
Arkipäivän kekseliäisyys 2 – Asuminen, ruuanlaitto
71. MICHEL FOUCAULT, *Parhaat*
72. PIA HOUNI & PERTTU SALOVAARA (toim.), *Filosofi tavattavissa*
– *Ajatuksia filosofisesta elämästä*
73. VERA TRIPODI, *Sukupuolen filosofia*
74. ROBERTO CASATI & ACHILLE C. VARZI,
Ylittämättömiä yksinkertaisuuksia – 39 filosofista kompakertomusta
75. EDUARD HANSLICK, *Musiikille ominaisesta kauneudesta*
– *Yritys säveltaiteen estetiikan uudistamiseksi*
76. MESTARI ECKHART, *Jumalallisen lohdutuksen kirja*
77. TAPANI KILPELÄINEN, *Silmät ilman kasvoja – Kauhu filosofiana*
78. DAVID HUME, *Keskusteluja luonnollisesta uskonnosta*
79. FJODOR DOSTOJEVSKI, *Kulta-aika taskussa*
– *Kirjoituksia Venäjän maasta ja hengestä*
80. STEPHEN TOULMIN, *Argumentit – Luonne ja käyttö*
81. BELL HOOKS, *Rakkaus muuttaa kaiken*
82. GEORGES BATAILLE, *Uskontoteoria*
83. KENAN MALIK, *Monikulttuurisuus*

84. DANI RODRIK, *Globalisaation paradoksi*
– *Miksi globaalit markkinat, valtiot ja demokratia eivät sovi yhteen?*
85. HANNELE HUHTALA, SAMI SYRJÄMÄKI & JARKKO S. TUUSVUORI,
Ajatuspajoista innovaatiokumppanuuksiin. Tapaus Filosofian Akatemia
– *Raportti uusimmasta valmennuskonsultoinnista ja
julkisen järjenkäytön ohentuvasta kriittisyydestä*
86. KENAN MALIK, *Moraalin suuntaa etsimässä*
– *Etiikan maailmanhistoria*
87. J. L. AUSTIN, *Näin tehdään sanoilla*
88. EDMUND HUSSERL, *Filosofia ankarana tieteenä*
89. PETER MARSHALL, *Reformaatio*
90. TUUKKA TOMPERI, *Filosofianopetus ja pedagoginen filosofia*
– *Filosofia oppiaineena ja kasvatuksena*
91. JUKKA MIKKONEN, *Metsäpolun filosofiaa*
92. FREDRIK LÅNG, *Kuva ja ajatus*
93. JAN-WERNER MÜLLER, *Mitä on populismi?*
94. GRAHAM PRIEST, *Logiikka*
95. ALDO LEOPOLD, *Sand Countyn almanakka ja luonnoksia sieltä täältä*

Tilaukset
www.netn.fi/kirjat
niin & näin
PL 730
33101 TAMPERE